

Университет по архитектура, строителство и геодезия
Архитектурен факултет

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р арх. Йорданка КАНДУЛКОВА,
катедра „История и теория на архитектурата”, Архитектурен факултет, УАСГ

ОТНОСНО: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен “ДОКТОР” по професионално направление 5.7. „Архитектура, строителство и геодезия”, научна специалност „Теория и история на архитектурата” на тема :

“ЖИЛИЩНО-ОТБРАНИТЕЛНИ КУЛИ НА БАЛКАНСКИЯ ПОЛУОСТРОВ ПРЕЗ ОСМАНСКИЯ ПЕРИОД”

автор: арх. Радосвета Йорданова Кирова - Делчева
научен ръководител: проф. д-р арх. Н. Тулешков

Настоящото становище е изготвено на основание Заповед № 287-РД/31.05.2016 на директора на ИИИ към БАН и Протокол № 1/ 06.06.2016г. от заседание на Научното жури.

I. СВЕДЕНИЯ ЗА ДОКТОРАНТА.

Арх. Радосвета Кирова е възпитаник на Архитектурния факултет на Университета по архитектура строителство и геодезия. Дипломира към катедра „История и теория на архитектурата” по направлението ”Опазване на архитектурното наследство”.

Още като студентка участва в стажове и проекти, развиващи професионалния ѝ интерес в сферата на наследството - Семинар по опазване на наследството, Флоренция, 2003г.; Летен стаж на ИКОМОС,- Сен Виктор Ла Кост, Франция, 2004г.; Регионален форум „Културни коридори на ЮИ Европа”, Варна, 2005г.

След завършването си надгражда професионалните си познания чрез участие в поредица образователни формати - Курс по опазване на наследството за архитекти, ИИНКН, София - CHAILLOT, Paris, 2006-2008г.; 11 Лятна школа на ЮНЕСКО, Замошч, Полша и Л'вив, Украйна, 2010г.; Реставрационен практически семинар за традиционни строителни техники - СНwВ, Жирокастра, Албания, 2011г.; Лятна школа по опазване на наследството, Университет Тор Вергата, Рим, 2012г.; Capture culture, Jugend und Kulturprojekt, Dresden, 2013г.

Член е на Съюза на архитектите в България, на Камарата на архитектите в България и на Българския национален комитет на ИКОМОС.

Част от проектантската ѝ практика е свързана с обекти на архитектурното наследство.

Всичко казано дотук очертава трайния, задълбочен и разностранен интерес на дисертанта в научната област на представения труд.

II. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

1. Обем и структура на дисертационния труд.

Дисертационният труд е с обем 135 страници, в които са включени основен текст (105 стр.), 32 илюстративни табла, речник на специфичните термини и библиография, наброяваща 175 заглавия от българска и чуждоезична литература, електронни публикации и сайтове.

Изследването е представено в един том. Съдържанието му е структурирано в 8 части, от които в три основни глави е развито същинското историческо изследване, съставляващо основната част на труда.

2. Обект, предмет и обхват на изследването.

Обект на изследването е едно специфично архитектурно явление - жилищно-отбранителните кули на територията на Балканите през Османския период. Посочените пространствени и времеви граници са основателно обосновани от историческите процеси, протекли в този регион.

Предметът на изследване - развитието, разпространението, архитектурните и устройствени характеристики на жилищно-отбранителните кули, е пряко свързан с професионалните компетенции на автора в полето на архитектурата.

3. Необходимост и актуалност на дисертационния труд.

Представеният труд, бидейки посветен на едно конкретно архитектурно явление - жилищно-отбранителните кули, е част от фундаменталното изследване на ИСТОРИЯТА НА АРХИТЕКТУРАТА, което само по себе си го определя като необходим за науката. Пълноценното познание на историческите корени на българската архитектура е от особено значение за адекватното отношение към този дял от националната ни култура като в миналото, така и днес и в бъдеще. Това придава особено значение на всяка тема, посветена на тази област, и очертава безспорната обществена необходимост от нейното разработване.

Пространствените граници на изследването, макар и продиктувани от историческия контекст, придават и своеобразна актуалност на труда. Именно подобни научни разработки, надхвърлящи географските граници на отделни страни, спомагат днес да се очертаят както общите културни корени така и културната отличителност на народите в обединяваща се Европа.

4. Цели и задачи на труда.

В контекста на гореизложената преценка на актуалността на труда е и формулираната от автора основна цел на изследването: "...преодоляване на изолираността на съществуващите към момента отделни национални изследвания по поставената проблематика и извеждането на основните механизми и модели, на които се базира устойчивостта и жизнеността на ... жилищно-отбранителните кули през няколко вековния османския период на територията на Балканския полуостров“.

За нейното постигане и в пряка връзка с предмета на изследването дисертантът си поставя следните задачи¹:

¹ за по-голяма лаконичност на настоящото становище изследователските задачи са цитирани със съкращения на формулировките, дадени от автора на труда (б. а.).

- разкриване на по-значимите социални модели на разпространение на жилищно-отбранителните кули през османския период на Балканите;
 - дефиниране на специфичния функционален модел и градоустройствена роля на жилищно-отбранителните кули на Балканите през османския период;
 - извеждане на архитектурно-конструктивните и функционално-стилови белези на жилищно-отбранителните кули на Балканите през османския период;
5. извеждане на критерии за датирание на жилищно-отбранителните кули на Балканите през османския период.

6. Изследователски методи

Възприетият от автора мултидисциплинарен подход в проучвателната част на труда е адекватен на обекта на изследването – сам по себе си резултат от различни процеси в историческото развитие, оставили следи както в архитектурата, така и в други научни области. Интерес от методологична гледна точка представлява архитектурно-историческият анализ на предмета на изследване в контекста на статистическите данни от османския кадастър.

Системният подход и аналитико-синтезният метод, с които авторът борави в аналитичната част на труда, са подходящи инструменти за осмисляне и оценка на данните от историческото проучване.

7. Основно съдържание на труда.

На базата на историографско проучване на свързаната с темата научна литература е мотивирана необходимостта от разширяване и допълване на научното познание в разглежданата област или от неговия различен прочит. На тази основа и като отговор на поставените изследователски задачи е развито основното съдържание на труда. То е структурирано в трите основни глави на изследването както следва:

В глава 1 се очертава историческият контекст, обуславящ появата, развитието и разпространението на жилищно-отбранителните кули през османския период на Балканите.

В глава 2 се извежда функционалният и обемно-пространствен модел на жилищно-отбранителните кули. Анализира се тяхната градоустройствена роля като структуро, квартално и селищно образувателен фактор.

В глава 3 се разглеждат отбранителните и жилищни характеристики на жилищно-отбранителните кули на Балканите през османския период и тяхната устойчивост във времето.

III. ПРИНОСИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Като споделям по принцип самооценката на автора за приносите на разглеждания труд, ще открия някои от тях, които според мен имат по-осезаемо значение за развитие на научното познание, а именно:

1. Трудът създава обобщена картина за възникването и развитието на жилищно-отбранителните кули в пределите на Балканите през османския период и така интегрира и допълва наличното научно познание, досега

фрагментирано и ограничено в националните предели на отделни страни.

2. Изведени са важните социални модели за разпространение на жилищно-отбранителните кули като резултат от специфичния политически и обществено-икономически контекст на епохата и средата.
3. Изведени са противопожарните и антисеизмичните характеристики на жилищно-отбранителните кули, допринесли съществено за тяхното устойчиво присъствие в жизнената среда за един твърде дълъг период.
4. Изведени са основните функционални, обемно-пространствени и устройствени характеристики, определящи архитектурния тип „жилищно-отбранителна кула“.

IV. ПУБЛИКАЦИИ ПО ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД.

Представените от автора публикации по темата на труда са изготвени самостоятелно и са свързани със съществени части от разработката.

V. КРИТИЧНИ БЕЛЕЖКИ.

1. В началото на труда авторът въвежда понятията „стройност на жилищно-отбранителната кула“ и във връзка с него „къща-кула“ и „жилищна кула“. По мое мнение двете последни понятия са идентични по своя иманентен смисъл, а са въведени за да обозначат 2 различни преходни форми на явлението „жилищно-отбранителна кула“. Предвид вложеното в тях съдържание² една възможност е понятието „жилищна кула“ да бъде заменено от понятието „укрепено жилище“. Препоръчвам също така и трите понятия да бъдат пояснени и с графичен материал.
2. Илюстративният материал, разположен в отделни табла извън текста, остава трудно съотносим към неговото съдържание и не изпълнява адекватно информативно-доказателствената си роля. Препоръчвам, при евентуално издаване на труда, той да бъде реструктуриран в пряка връзка с текстовете, които подкрепя, и да бъде представен в мащаб позволяващ пълноценното му възприемане.
3. Като обобщение на изводите от трите основни глави на труда са систематизирани всички изследвани белези на жилищно-отбранителните кули с амбицията тези данни да се ползват като критерии за тяхното датирание. Това по мое мнение би било възможно, ако изследването бе открило някаква хронологическа закономерност или просто последователност на трансформациите в различните характеристики на типа. За съжаление представеният труд не е достигнал до подобен резултат. Като намирам, че решението на тази задача би било особено полезно за практическата приложимост на труда, препоръчвам на автора

² Виж стр. 17 от труда: „**Къща-кула** е преходна форма на архитектурния тип, характеризираща се с повече от едно помещение на етаж, т.е. смесена функционална схема с развитие и по хоризонтала, при запазена при запазена стройност - доминиране на височината над дименсиите в план и запазени характеристики на за активна и пасивна отбрана.

Жилищна кула също е преходна, късна форма, при която от решаващо значение е социалната функция на сградата, тъй като е стройността и елементите за активна отбрана са изчезнали или сведени до минимум или имитативни и тя е пригодена е само за пасивна отбрана.,,

в своята бъдеща научна работа да продължи изследванията си в тази посока.

В ЗАКЛЮЧЕНИЕ:

- предвид посочените научни постижения на кандидата;
- предвид мотивираната актуалност и необходимост на представения труд;
- като отчитам характера на неговите научни приноси за обогатяване на теоретичните основи за историята на архитектурата;
- като се съобразявам с факта, че съществени части от дисертационния труд са публикувани;

приемам дисертационния труд на арх. Радосвета Йорданова Кирова - Делчева за завършен и изведен в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ДВ, бр. 38 от 21.05.2010 г., изм. ДВ, бр. 81 от 15.10.2010 г. и изм. ДВ, бр. 101 от 28.12.2010 г.),.

В качеството си на член на Научното жури давам своя положителен вот за присъждане на образователната и научна степен „ДОКТОР” на арх. Радосвета Йорданова Кирова - Делчева

София, 26 август 2016 г.

доц. д-р арх. Йорданка КАНДУЛКОВА